

© Хмара Т.В., Ахтемійчук Ю.Т., Сем'янів І.О.

УДК: 611.714/715

ЕПОНІМІЧНІ НАЗВИ КІСТКОВИХ СТРУКТУР ТА З'ЄДНАНЬ У КЛІНІЧНІЙ АНАТОМІЇ ГОЛОВИ ТА ШИЇ

Т.В.Хмара, Ю.Т.Ахтемійчук, І.О.Сем'янів

Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці

Айєра точка [J.V.Ayer] – субокципітальна точка, яка визначається над остистим відростком другого шийного (осьового) хребця; топографо-анатомічний орієнтир для пункції мозочково-мозкової цистерни.

Альбрехта кісточка [K.M.P.Albrecht] – додаткова кістка, яка знаходиться між потиличною і клиноподібною кістками.

Андернаха кістки [G.J.Andernach] (Вормі кістки) – додаткові кістки швів склепіння черепа; вставні кістки черепа (ossa intercalati).

Арнольда каналець [F.Arnold] (Арнольда каналець безіменний, Арнольда кам'янистий отвір, canaliculus innominatus) – непостійний отвір (foramen petrosum) у великому крилі клиноподібної кістки (між овальним і остистим отворами), пронизується малим кам'янистим нервом.

Атланта хребець (атлант, atlas) – перший шийний хребець, що з'єднується з потиличною кісткою.

Беннетта кут [N.G.Bennett] – кут зміщення голівки та гілки нижньої щелепи при зміні центральної оклюзії на бічну; в нормі становить 15-17°.

Бергмана чотирикутник [E.Bergmann] – за схемою краніоцеребральної топографії Кренлейна є топографо-анатомічним орієнтиром для розтину отогенних гнояків у середній черепній ямці.

Бертіна кісточки [E.J.Bertin] (клиноподібні раковини, conchae sphenoidales) – тонкі

кісткові пластинки передньої поверхні тіла клиноподібної кістки, які обмежують своїми верхніми краями парний отвір клиноподібної пазухи (apertura sinus sphenoidalis).

Біша ямка [M.F.X.Bichat] (крило-піднебінна ямка, fossa pterygopalatina) – щілоподібний простір у підскроневої ділянці, обмежений спереду горбом та підскроневою поверхнею верхньої щелепи, ззаду – крилоподібним відростком клиноподібної кістки, медіально – перпендикулярною пластинкою піднебінної кістки, зверху – верхньощелепною поверхнею великого крила клиноподібної кістки; вміст: крилопіднебінний вузол верхньощелепного нерва, його очноямкові та верхні задні носові гілки, верхньощелепні судини.

Блюменбаха схил [J.F.Blumenbach] (схил, clivus) – жолоб, утворений тілом клиноподібної кістки та основною частиною потиличної кістки; простягається між спинкою турецького сідла та великим отвором потиличної кістки; на ньому розміщені довгастий мозок, міст і артеріальне коло мозку.

Бреше канали [G.Breschet] (Дюпюїтрена канали, канали губчатки, canales diploicae) – канали губчастої речовини плоских кісток склепіння черепа, в яких простягаються вени губчатки.

Брока альвеолокондилярна площина [P.Broca] – умовна горизонтальна площина, проведена через нижні точки потиличних виростків та комірки верхніх різців.

Будинова пластинка [Д.Т.Будинов] – хрящова пластинка, яка знаходиться між потиличним краєм тім'яної кістки та потиличною лускою в плодів та новонароджених; під час положів сприяє взаємозміщенню кісток.

Везалія кістка [A.Vesalius] (кістка переднього тім'ячка, *os fonticuli anterioris*) – додаткова кістка, яка утворюється на місці переднього тім'ячка.

Везалія отвір [A.Vesalius] (венозний отвір, *foramen venosum*) – отвір у великому крилі клиноподібної кістки, який знаходиться між круглим та овальним отворами; пронизується випускною веною Везалія (*v. emissaria*).

Відіануса канал [G.G.Vidianus] (крилоподібний канал, *canalis pterygoideus*) – сагітально спрямований канал в основі крилоподібних відростків клиноподібної кістки, який сполучає зовнішню поверхню основи черепа з крило-піднебінною ямкою; пронизаний судинно-нервовим пучком (крилоподібні а., в. і н.).

Вік-д'Азіра кістка [F.Vicq-d'Azyr] (Гьоте кістка, Кьоллікера кістка, різцева кістка, *os incisivum*) – передньонижня частина верхньої щелепи з верхніми різцями, іноді окрема кістка; за ембріологічною номенклатурою називається передщелепою (*premaxilla*); альтернативний термін – "*palatum primum*" (первинне піднебіння).

Вігнала горбик [S.E.Whithnall] (крайовий горбик, *tuberculum marginale*) – крайовий горбик на очноямковій поверхні лобового відростка виличної кістки.

Гаймора пазуха [N.Highmore] (Гаймора печера, Гаймора порожнина, верхньощелепна пазуха, *sinus maxillaris*) – порожнина в тілі верхньої щелепи, покрита слизовою оболонкою, заповнена повітрям, відкривається в середній носовий хід.

Генле ость [F.G.J.Henle] (Цукеркандля ость, надходова ость, *spina suprameatica*) – виступ на зовнішній поверхні скроневої кістки, над верхнім краєм зовнішнього слухового ходу; топографо-анатомічний орієн-

тир для операційних доступів до печери соскоподібного відростка.

Глазера щілина [J.H.Glaser] (Гюгьє канал, Чивініні канал, кам'янисто-барабанна щілина, *fissura petrotympanica*) – вузький простір між лускою і виступаючим краєм кам'янистої частини (пірамідки) скроневої кістки; задня частина барабанно-лускової щілини (*fissura tympanosquamosa*), яка перетинає кософронтально нижньощелепну ямку скроневої кістки; у щілині відкривається каналець барабанної струни; через щілину в барабанну порожнину проникають передня і задня барабанні артерії (*aa. tympanicae anterior et posterior*).

Денді схема [W.E.Dandy] – схема краніоцеребральної топографії, призначена для визначення проєкції шлуночків головного мозку на склепіння голови.

Денді точка [W.E.Dandy] – визначається на 3 см збоку і на 3 см вище зовнішнього потиличного виступу; топографо-анатомічний орієнтир для пункції заднього рога бічного шлуночка головного мозку.

Дженкінса схема [H.Jenkins] – схема краніоцеребральної топографії, призначена для визначення проєкції шлуночків головного мозку на склепіння голови.

Дзержинського аномалія [W.Dzierzynsky] – природжена деформація черепа, поєднана з деформацією ключиці (*dystrophia periostalis hyperplastica familiaris*).

Дорелло канал [Dorello] – канал у кам'янистій частині скроневої кістки, утворений борозною нижньої кам'янистої пазухи і твердою оболонкою головного мозку; вміст: нижня кам'яниста пазуха, артеріальні судини та відвідний нерв, який прямує у печеристу пазуху.

Інграссіаса виступ [G.Ingrassias] (ость клиноподібної кістки, *spina ossis sphenoidalis*) – загострена кісткова пластинка, якою закінчується велике крило клиноподібної кістки.

Інграссіаса крило [G.Ingrassias] (мале крило клиноподібної кістки, *ala minor ossis sphenoidalis*) – парна пластинка тіла клино-

подібної кістки.

Кампера лицевий кут [P.Camper] (Топінара кут) – лицевий кут (*angulus facialis*), утворений вушно-носовою лінією (Кампера лінією) та лінією, яка з'єднує середину надперенісся з носовою остю; топографо-анатомічний орієнтир у пластичній хірургії.

Кампера лінія [P.Camper] (вушно-носова лінія, *linea auriculonasalis*) – з'єднує передню носову ость верхньої щелепи з верхнім краєм зовнішнього слухового ходу; топографо-анатомічний орієнтир для побудови лицевого кута Кампера при плануванні пластичних операцій на лиці.

Керера точки [F.Kehrer] – точки виходу з міжхребцевих отворів між атлантом і осьовим хребцем великих потиличних нервів; визначаються на 1 см збоку від каркової лінії; топографо-анатомічні орієнтири для виконання провідникової анестезії.

Керкрінга кісточка [Th.Kerckring] (*ossicula Kerckringi*) – варіант розвитку потиличної кістки; окрема точка скостеніння на місці зовнішнього потиличного виступу; в дитячому віці може бути самостійною кісточкою.

Кілліана борозенки [H.F.Killian] – головні борозенки стінок носа, які з'являються на 8-10 тижнях внутрішньоутробного розвитку на бічних стінках носа та в ділянці майбутнього решітчастого лабіринту.

Кіна точка [W.W.Keen] – точка склепіння черепа, яка визначається на 3 см назад і вгору від верхнього краю слухового ходу; топографо-анатомічний орієнтир для пункції нижнього рогу бічного шлуночка головного мозку.

Кохера схема [E.Th.Kocher] – схема краніоцеребральної топографії: за основу беруть 3 точки на серединній лінії склепіння голови, між якими під певними кутами проводять косі меридіани; визначає проекцію бічної та передцентральної борозен півкуль великого мозку.

Кохера точка [E.Th.Kocher] – визначається на склепінні голови на 1 см наперед від вінцевого шва і на 2 см вбік від сагіталь-

ної лінії; топографо-анатомічний орієнтир для пункції переднього рога бічного шлуночка головного мозку.

Кренлейна-Брюссолової схема [R.U.Kronlein і С.С.Брюссолова] – схема черепно-мозкової топографії для визначення проекції на склепіння голови важливих борозен півкуль великого мозку та оболонкових артерій. Проводять 6 умовних ліній: 1) нижню горизонтальну лінію, яка з'єднує нижній край очної ямки з верхнім краєм зовнішнього слухового ходу; 2) верхню горизонтальну лінію – через верхній край очної ямки, паралельно нижній; 3) сагітальну лінію – від середини надперенісся до зовнішнього потиличного виступу; 4) передню вертикальну лінію – через середину виличної дуги, до перетину із сагітальною лінією, перпендикулярно до горизонтальних; 5) середню вертикальну лінію – через середину голівки нижньої щелепи, паралельно передній вертикальній лінії; 6) задню вертикальну лінію – через задню точку основи соскоподібного відростка, паралельно середній вертикальній лінії.

Проекція центральної (роландової) борозни відповідає лінії, яка з'єднує точку перетину передньої вертикалі з верхньою горизонтальною лінією і точку перетину задньої вертикалі із сагітальною лінією; відрізок цієї лінії між середньою і задньою вертикалями відповідає центральній борозні.

Для визначення проекції бічної борозни проводять бісектрису кута між проекційною лінією центральної борозни та верхньою горизонтальною лінією. Бічна борозна визначається між передньою і задньою вертикалями.

Потилично-тім'яна борозна визначається між верхньою і середньою третинами відрізка сагітальної лінії, який знаходиться між проекційною лінією бічної борозни та верхньою горизонтальною лінією.

Стовбур *a. meningea media* визначається на рівні перетину передньої вертикалі з нижньою горизонтальною лінією. Передня гілка артерії визначається на рівні перетину

передньої вертикалі з верхньою горизонтальною лінією, а задня – на рівні перетину верхньої горизонтальної лінії із задньою вертикальною.

Середня мозкова артерія визначається в початковому відділі проекційної лінії бічної борозни.

Передня мозкова артерія визначається по додатковій горизонтальній лінії Брюсової, яка проводиться паралельно основним горизонталям через точку перетину проекційної лінії бічної борозни та задньої вертикалі.

Мозкова частина внутрішньої сонної артерії визначається у квадраті, утвореному основними горизонталями і першими двома вертикалями.

Крузона лице [O.Crouzon] – "хмароподібна" форма лица і голови з вираженим черепно-лицевим дизостозом через множинні передчасні синостози вінцевого і потиличного-тім'яного швів та горбоподібні утворення у ділянці переднього тім'ячка, кісткова пластинка якого внаслідок передчасного скостеніння досягає кута носа.

Крювельє суглоб [J.Cruivelhier] (середній атланта-осьовий суглоб, art. atlanto-axialis mediana) – утворений передньою суглобовою поверхнею зуба осьового хребця та ямкою зуба передньої дуги атланта. У суглобі можливі обертання голови на 30-40°.

Ландуцрта канал [Ф.П.Ландуцрт] (черепно-глотковий канал клиноподібної кістки, canalis cranio-pharyngealis ossis sphenoidalis) – знаходиться на дні гіпофізної ямки, відкривається "глотковим отвором" на нижній поверхні тіла клиноподібної кістки, поблизу з'єднання крил леміша. Вміст: продовження твердої мозкової оболонки у вигляді сполучнотканинної муфти, що містить венозні утворення. Трапляється рідко (2 %).

Лаута поперечна зв'язка [E.A.Lauth] (поперечна зв'язка атланта, lig. transversum atlantis) – частина хрестоподібної зв'язки атланта; натягнута за зубом осьового хребця між внутрішніми поверхнями бічних мас атланта. Разом із передньою дугою атланта

утворює кістково-фіброзне кільце.

Лукаса борозна [R.C.Lucas] (остиста борозна, sulcus spinosus) – втиснення від барабанної струни, яке знаходиться на ості великого крила клиноподібної кістки.

Массе-Вуда схема [E.Masse, J.Wood] (Вуда схема) – схема краніоцеребральної топографії для визначення проекції центральної і бічної борозен великого мозку; їх проекції на склепінні голови відповідають лініям, які з'єднують певні точки на горизонтальній (екватор) і сагітальній (меридіан) площинах голови, проведених через надперенісся і зовнішній потиличний виступ.

Маухарта зв'язки [B.Mauchart] (крилоподібні зв'язки, ligg. alaria) – парні, натягнуті між бічною поверхнею зуба осьового хребця і медіальною поверхнею потиличного виростка; перешкоджають надмірним обертанням голови в серединному атланта-осьовому суглобі, укріплюють атланта-потиличний суглоб.

Меккеля хрящ [J.F.Meckel] – хрящ нижньої частини першої вісцеральної дуги зародка людини, навколо якого розвивається нижня щелепа.

Меккеля ямка [J.F.Meckel] (трійчасте втиснення, impressio trigeminalis) – визначається поблизу верхівки кам'янистої частини скроневої кістки, в якому розміщується чутливий вузол трійчастого нерва (ganglion trigeminale Gasseri).

Мозера комірка [H.P.Mosher] (решітчастий міхур, bulla ethmoidalis) – велика комірка решітчастого лабіринту в межах гачкуватого відростка. Між гачкуватим відростком та нижньою поверхнею решітчастого міхура є півмісяцева щілина, за допомогою якої верхньощелепна пазуха сполучається із середнім носовим ходом.

Морана отвір [S.F.Morand] (сліпий отвір, foramen caecum) – знаходиться на внутрішній поверхні основи черепа, обмежений нижньою частиною лобового гребеня та крилами півнячого гребеня решітчастої кістки.

Морганї раковина [G.B.Morgagni] (верхня носова раковина, concha nasalis

superior; верхня решітчаста раковина, concha ethmoidalis superior) – виріст на медіальній стінці решітчастого лабіринту; бере участь у формуванні бічної стінки носової порожнини.

Муре зона [J.P.Mouret] – ділянка на внутрішній поверхні основи черепа в межах задньої черепної ямки; обмежена: зверху – нижньою кам'янистою пазухою, ззаду – поперечною пазухою, спереду і зсередини – внутрішнім слуховим ходом; місце локалізації абсцесів мозочка.

Отта отвір [Д.О.Отт] (кам'янисто-лускова щілина, fissura petrosquamosa) – передня частина барабанно-лускової щілини, між лусковою частиною і випнутим краєм кам'янистої частини скроневої кістки, де відкривається кам'янисто-лусковий каналець (водопровід Вергі).

Пальфіна синус [J.Palfyn] – знаходиться біля півнячого гребеня решітчастої кістки, сполучається з лобовими і решітчастими комірками.

Паркера арки [K.W.Parcer] – потиличні дуги черепа, що розвивається; формуються потиличними частинами примітивного черепа.

Петреквіна пучок [Ph.Petrequin] (Петреквіна зв'язка, бічна зв'язка, lig. laterale) – фасціальний пучок у вигляді потовщеної передньої частини суглобової капсули скронево-нижньощелепного суглоба, що з'єднує виличний відросток скроневої кістки із шийкою нижньої щелепи; укріплює суглоб.

Пренсето горбик [L.Princeteau] – підвищення або верхній край в межах верхівки кам'янистої частини скроневої кістки (maggo superior partis petrosae), до якого прилигає верхня кам'яниста пазуха.

Пуар'є лінія [P.J.Poirier] – проводиться на склепінні черепа між назіоном та ламбдою.

Ратке перекладки [M.H.Ratke] (Ратке хрящ, перекладки черепа, trabeculae cranii) – парні поздовжні хрящові перекладки передхордової частини черепа зародка людини, які беруть участь у формуванні хрящо-

вої основи черепа.

Рейхерта хрящ [К.Б.Рейхерт] – хрящ передньої частини 2-ї зябрової дуги, з якого утворюються шилоподібний відросток, шило-під'язикова зв'язка і малі роги під'язикової кістки.

Ретціуса головний показчик [A.A.Retzius] – антропометричний і топографо-анатомічний показник відсоткового відношення ширини черепа до його довжини.

Ріолана кістки [J.Riolan] – непостійні маленькі ізольовані кісточки у кам'янистопотиличному шві основи черепа (ossa suturalia).

Ріше ямка [Ch.P.Richet] (крило-верхньощелепна ямка, fossa pterygomaxillaris) – складається з двох ямок: клино-верхньощелепної і крило-піднебінної; краніально продовжується у підскроневу ямку. Вміст: крилоподібні м'язи та міжкрилоподібна і крило-скронева щілини, заповнені клітковиною і глибоким венозним сплетенням.

Роланда точки [L.Rolando] – точки-орієнтири у схемі краніоцеребральної топографії, за якими визначають початок і кінець центральної (Роланда) борозни півкулі великого мозку.

Руссо кістка [L.F.E.Rousseau] – додаткова слізна кісточка (ossicula lacrimalis accessoria), яка знаходиться попереду від основної слізної кістки; варіант розвитку кісток лиця.

Санторіні раковина [G.D.Santorini] (найвища носова раковина, concha nasalis suprema) – непостійна тонка кісткова пластинка медіальної стінки решітчастого лабіринту, визначається над верхньою носовою раковиною.

Саппея зв'язка [M.Ph.C.Sappey] (Себіло медіальна зв'язка) – пучок фіброзних волокон капсули скронево-нижньощелепного суглоба, який з'єднує нижньо-медіальний край суглобового диска з ділянкою нижнього прикріплення суглобової капсули; регулює рухи в суглобі, укріплюючи його ззаду. Ще називається задньою меніско-скроневою зв'язкою (lig. meniscotemporalis posterior).

Себіло меніско-нижньощелепна зв'язка [P.Sebileau] (бічна меніско-нижньощелепна зв'язка, lig. meniscomandibularis lateralis) – пучок фіброзних волокон капсули скронево-нижньощелепного суглоба, який з'єднує нижньо-латеральний край суглобового диска з ділянкою нижнього прикріплення суглобової капсули.

Серре кут [E.A.E.Serres] – утворений крилоподібним відростком клиноподібної кістки та основою черепа; топографо-анатомічний орієнтир для стереотаксичних операцій на головному мозку.

Сільвія коса лінія [F.Sylvius] (коса лінія, linea obliqua) – проекційна лінія борозни Сільвія на склепіння голови. Бісектрису кута, утвореного лінією Роланда (власне борозною Роланда) і верхньою горизонтальною лінією за схемою черепномозкової топографії Кренлейна, продовжують до перетину із задньою вертикальною лінією.

Скарпи отвори [A.Scarpa] – отвори в міжщелепному шві, крізь які проходять судини і нерви.

Скотта лінія [J.H.Scott] (різцева лінія) – з'єднує різцевий отвір на кістковому піднебінні з шило-соскоподібним отвором скроневої кістки; топографо-анатомічний орієнтир та антропометричний показник форми черепа (брахі- або доліхоморфний).

Спікса кісточка [J.B.Spix] – виступ медіального краю нижньощелепного отвору – язичок нижньої щелепи (lingula mandibulae), до якого прикріплюється клино-нижньощелепна зв'язка (lig. sphenomandibulare).

Стенона канал [N.Stenon] (різцевий канал, canalis incisivus) – непарний кістковий канал, що починається різцевим отвором попереду серединного піднебінного шва; містить велику піднебінну артерію та носо-піднебінний нерв.

Стенона отвір [N.Stenon] (різцевий отвір, foramen incisivum) – отвір позаду медіальних різців, у серединному піднебінному шві, що веде у різцевий канал. Крізь отвір проходять задні перегородкові гілки від клино-піднебінної артерії і гілки великої

піднебінної артерії від низхідної піднебінної артерії (гілки верхньощелепної артерії) та носо-піднебінний нерв (гілка верхньощелепного н.).

Таріна щілина [P.Tarin] (розтвір каналу великого кам'янистого н., hiatus canalis n. petrosi majoris) – отвір на передній поверхні кам'янистої частини скроневої кістки, крізь який виходить поверхневий великий кам'янистий нерв.

Тейна схема [G.D.Thane] – схема топографо-анатомічної проекції шлуночків головного мозку на склепіння голови за зовнішніми кістковими орієнтирами.

Топінара кут [P.Topinard] (лицевий кут, angulus facialis) – кут, який утворений лінією спинки носа та основою площиною нижньої щелепи; топографо-анатомічний орієнтир у щелепно-лицевій хірургії для проведення пластичних операцій.

Траутмана трикутник [M.E.Trautmann] – обмежений: ззаду – сигмоподібною пазухою твердої оболонки головного мозку, спереду – заднім півколовим каналом кісткового лабіринту, зверху – верхнім краєм кам'янистої частини скроневої кістки; топографо-анатомічний орієнтир для хірургічних втручань на мозочку та лабіринті внутрішнього вуха.

Фаллопія канал [G.Falliopia] (канал лицевого нерва, canalis n. facialis) – знаходиться всередині кам'янистої частини скроневої кістки; починається на дні внутрішнього слухового ходу, поперечно перетинає поздовжню вісь кам'янистої частини ззаду наперед, біля її передньої поверхні повертає латерально, утворюючи колінце каналу лицевого н. і прямує латеродорзально, паралельно поздовжній осі кам'янистої частини; над барабанною порожниною дугоподібно повертає донизу і закінчується шило-соскоподібним отвором. Крізь канал проходить VII пара черепних нервів.

Феррейна канал [A.Ferrein] (Феррейна протока, носо-слізний канал, canalis nasolacrimalis) – кісткове сполучення між очною ямкою та нижнім носовим ходом; ут-

ворений слізною борозною і слізним відростком нижньої носової раковини; довжина 12-14 мм, діаметр – 3-4 мм.

Фіка зв'язка [F.L.Fick] (зв'язка Раубера, додаткова атланта-осьова зв'язка, lig. atlantoaxialis accessoria) – парна коротка зв'язка, натягнута між тілом II шийного хребця та бічною масою атланта (I шийного хребця).

Фіка суглоб [F.L.Fick] (серединний атланта-осьовий суглоб, art. atlantoaxialis mediana) – циліндричний суглоб, утворений передньою суглобовою поверхнею зуба осьового хребця, ямкою зуба передньої дуги атланта і передньою поверхнею поперечної зв'язки атланта.

Флоуера кістки [W.H.Flower] – додаткові кістки черепа, які утворюються в ділянці птеріона на склепінні черепа в місці сходження лобової, тім'яної і скроневої кісток та великого крила клиноподібної кістки.

Чивиніні відросток [F.Civinini] (крилоостистий відросток, processus pterygospinosus) – непостійний відросток на нижній поверхні клиноподібної кістки, між її великим крилом та крилоподібним відростком; спостерігається у випадку скостеніння крило-остистої зв'язки.

Чивиніні отвір [F.Civinini] (крилоостистий отвір, foramen pterygospinosum) – визначається на медіальній пластинці

крилоподібного відростка клиноподібної кістки; виникає у разі скостеніння крилоостистої зв'язки. Крізь нього проходить судинно-нервовий пучок до медіального крилоподібного м'яза.

Шассеньяка горбик [C.M.E.Chassaignas] (сонний горбик, tuberculum caroticum) – передній горбик поперечного відростка VI шийного хребця, до якого можна притиснути загальну сонну артерію з метою тимчасової зупинки кровотечі.

Шпренгеля деформація [O.K.Sprengel] – однобічне надвисоке (на рівні IV-VII шийних хребців) розміщення лопатки внаслідок зрощення її з хребтом у процесі порушеного ембріонального розвитку.

Якобсона канал [L.L.Jacobson] (барабанний каналець, canaliculus tympanicus) – починається зовнішнім (нижнім) отвором (apertura externa) на дні кам'янистої ямки на нижній поверхні кам'янистої частини скроневої кістки, прямує доверху, проникає в барабанну порожнину, по її медіальній стінці, далі на мис у вигляді борозни; виходить на передню поверхню кам'янистої частини, де відкривається внутрішнім (верхнім) отвором (apertura interna) – розтвором каналу малого кам'янистого нерва; містить барабанний нерв – гілку язико-глоткового нерва (IX пари черепних нервів).

Література

1. Кернесюк Н.Л. *Оперативная хирургия и топографическая анатомия. Ч. 1. Общая оперативная хирургия и топографическая анатомия: Учебник* / Кернесюк Н.Л. – Екатеринбург: Изд. УГМА, 2003. – 312 с.
2. Міжнародна анатомічна номенклатура / За ред. І.І.Бобрика, В.Г.Ковешнікова. – К.: Здоров'я, 2001. – 328 с.
3. Міжнародна гістологічна та ембріологічна номенклатура / А.Й.Іванова, Ю.Б.Чайковський, О.Д.Луцик. – Львів: Львів. мед. ін-т, 1993. – 176 с.
4. *Словарь терминов по клинической анатомии* [сост. Г.Н.Топоров, Н.И.Панасенко]. – М.: ОАО "Издательство "Медицина", 2008. – 464 с.
5. *Словник-довідник з клінічної анатомії – російсько-українсько-латинський* [уклад. Р.М.Портус]. – Запоріжжя: Поліграф, 2005. – 560 с.
6. *Толковый анатомический словарь* [сост. Тибор Донат.]. – Будапешт, 1964. – 590 с.

© Хмара Т.В., Ахтемійчук Ю.Т., Сем'янів І.О.